Rahmeti hak etmek

Süleyman Bey: “Lem’alar’da geçen; ‘Kadîr-i Küll-i Şey bir dakîkada, bulutlarla dolmuş cevv-i havayı süpürüp temizleyerek semânın berrak yüzünde ziyadâr güneşi gösterdiği gibi, bu zulümâtlı ve rahmetsiz bulutları da izâle edip hakâik-i Şerîatı güneş gibi gösterir ve ucuz ve dağdağasız verebilir. O’nun rahmetinden bekleriz ki, bize pahalı satmasın. Baştakilerin başlarına akıl ve kalplerine îman versin, yeter. O vakit kendi kendine iş düzelir.’ sözü ile Münâzarât’ta geçen, ‘Suâl: En evvel rüesâmız ıslâh olunmalı? Cevap: Evet, reisleriniz malınızı ceplerine indirip hapsettikleri gibi, akıllarınızı da almışlar veya dimağınızda hapsetmişler. Öyle ise, şimdi onların yanındaki akıllarınızla konuşacağım: Eyyühe’r-ruûs verrüesâ!.. Tekâsülî olan tevekkülden sakınınız. İşi birbirinize havâle etmeyiniz. Elinizdeki malımızla ve yanınızdaki aklımızla bize hizmet ediniz. Çünkü şu mesâkini (fakirleri) istihdâm ile ücretini almışsınız. İşte, hizmet vaktidir’ sözünü sorumluluk ve doğru tevekkül anlayışı bakımından nasıl birleştirebiliriz?”

Bedîüzzaman Hazretlerinin bu iki sözünden birincisi Müslüman için ümit ve duâ ihtiva ediyor1; ikincisi de reislere, âmirlere ve milleti idâre edenlere hakkaniyet, başarı ve verimlilikle ilgili2 yol gösteriyor. İlgi alanları farklı. Birinci cümlede üslûp duâ ve ümit ağırlıklı olmakla berâber, “Çalışmayınız!” demiyor. İkinci cümlede çalışma ve hizmet teşvik edilmiş; karamsar bir tablo çizmiyor, ümitleri kırmıyor,

“Duâyı bırakınız” demiyor. Başka bir ifâdeyle, birincisinde “çalışmayı teşvik” gizlice, ümit ve duâ açıkça; ikincisinde “ümit ve duâ” gizlice, “çalışmayı ve hizmeti teşvik” açıkça ifâde edilmiştir.

Birinci cümle, en karanlık tablolarda ve levhalarda dahî Cenâb-ı Hakk’ın rahmetinden ümitvâr olmayı sürdürmemiz gerektiği konusundaki Kur’ân âyetine uygundur. Nitekim Kur’ân bütün umut kapılarının kapandığı noktalarda da umut veriyor ve, “Ey kullarım!.... Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz”3 buyuruyor. İkincisi ise, tembelliği, havâleciliği ve çalışmayarak millete yük olmayı milleti yönetenlere aslâ yakıştırmıyor; onları, milletin malı ve aklı ile, görenek ve değerleri ile hizmet etmeye çağırıyor, şimdi hizmet vakti olduğunu hatırlatıyor. Bu da; Kur’ân’ın çalışmayı ve gayret sarf etmeyi insanın büyük bir farklılığı ve görevi olarak ilân eden, “İnsan, ancak çalıştığı kadar elde eder!”4 veya, “Öyle ise, bir işi bitirince diğerine giriş!”5 ya da “Bir işe azmettin mi, Allah’a güven”6 âyetlerinin emirlerine uygun bir hatırlatma ve ikaz niteliği taşımaktadır.

Netice olarak, ne birincisi tembelliği ve havâleciliği çağrıştırıyor; ne de ikincisi yalnız kavlî duâyı yeterli görüyor! Binâenaleyh, tenâkuz mevcut değildir.

Müslüman gerek dünyâ işlerinde, gerekse âhiretle ilgili hizmetlerinde öyle bir denge kurmalıdır ki, işler yolunda gitmediğinde ne tamâmen elini eteğini hizmetten ve çalışmaktan çekmeli; ne de duâyı bir tarafa bırakmalı ve ümitsizlik girdaplarında boğulmalı! Müslüman, başarının, çalıştığı oranda verileceğini bilmeli; verimliliği nispetinde ümit dolu kapıların kendisine açılacağını kavramalıdır.

Böylece en zor şartlarda ve en çetin ve metîn tecellîlerde Müslüman, bir yandan verimli çalışmaktan ve inadına hizmetten geri kalmamalı; diğer yandan kavlî ve kalbî duâlarını eksik etmemeli, duâsına ve inancına bağlı olarak ümidini aslâ kaybetmemelidir. Neticenin Allah’ın rahmet elinde ve hikmet yüklü tasarruflarında olduğunu kesinlikle bilmeli; Cenâb-ı Allah’ın her şeye hâkim olduğundan emin olmalıdır.

Cenâb-ı Allah her şeye hâkim olduktan sonra ve her şey Cenâb-ı Allah’ın rahmetinin, hikmetinin ve iradesinin kontrolünde bulunduktan sonra; bulutlar kendi başına ne diye kararsın? Güneş kendiliğinden ne diye küsufa girsin? Hava tek başına ne diye bulansın?

Müslüman sorumluluğunu bildiği kadar, Allah’ın rahmet ve inayetle muamelesini hak eder.

Dipnotlar:

1- Lem’alar, s. 108.
2- Münâzarât, s. 65.
3- Zümer Sûresi,39/53.
4- Zümer Sûresi, 53/39.
5- İnşirâh Sûresi, 94/7.
6- Âl-i İmrân Sûresi, 3/159.